

Чернігівських губерніях. Враховуючи слабкість радянського державного апарату на місцях він повинен був виступати провідником політики партії більшовиків.

Список використаних джерел

1. Чуприна М. С. Партійна, державна та військова діяльність Ю. Коцюбинського // Дис. ... канд. істор. наук. – К., 1971. – 212 с.
2. Ярошенко А. Д. Ю. М. Коцюбинський. – К., 1986. – 135 с.
3. Нариси історії чернігівської обласної партійної організації. – К., 1970. – 414 с.
4. ЦДАГО. – Ф.59. – Оп. 1. – Спр. 85. – 7 арк.
5. Из деятельности ЦК КП(б)У и ЦВРК в период между I и II съездами КП(б)У // Літопис революції. – 1927. – С. 125–173.
6. Второй съезд коммунистической партии (большевиков) Украины. Протоколы. – К., 1991. – 241 с.
7. Голос коммуниста. Орган полтавского губернского и городского комитетов коммунистической партии (большевиков) Украины. – 27 февраля 1919 г. – № 16 – С.3–4.
8. Третій з'їзд Комуністичної партії(більшовиків) України. Протоколи. – К., 2002. – 255 с.
9. Борьба трудящихся Черниговщины за власть советов. – Чернигов, 1957. – 475 с.
10. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 26. – 194 арк.
11. Там само. – Спр. 75. – 55 арк.
12. Там само. – Спр. 72. – 119 арк.
13. Лейберов О. Більшовицький режим на Чернігівщині у 1919 році: труднощі встановлення та функціонування нової влади // Література та культура Полісся. – Ніжин, 2009. – Вип.52. – С. 124–137.
14. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 35. – 190 арк.
15. Там само. – Спр. 21. – 66 арк.
16. ЦДАВО. – Ф.2. – Оп. 1. – Спр. 66. – 21 арк.
17. Случавская С. Деятельность Зафронтбюро ЦК КП(б)У (июль–декабрь 1919 года) // Дис. ... канд. істор. наук. – К., 1966. – 265 с.
18. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 151. – 263 арк.
19. Там само. – Спр. 263. – 74 арк.
20. Реvehuk В. За волю України. Нариси історії повстансько-партизанської боротьби на Полтавщині (1917–1923). – Полтава, 2007. – 300 с.
21. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 260. – 202 арк.
22. Там само. – Спр. 363. – 193 арк.
23. Стаценко Д. Самоліквідація осередків Української комуністичної партії(боротьбистів) у 1920–му році (на прикладі Полтавщини) // Історична пам'ять. – 2013. – № 29. – С. 58–71.
24. ЦДАГО. – Ф.1. – Оп.20. – Спр. 259. – 93 арк.

References

1. Chupryna M.S. Partiina, derzhavna ta viiskova diialnist Yu. Kotsiubynskoho // Dys. ... kand. istor. nauk. – K., 1971. – 212 s.
2. Yaroshenko A.D. Yu.M. Kotsiubynskiy. – K., 1986. – 135 s.
3. Narisy istorii chernihivskoi oblasnoi partiinoi orhanizatsii. – K., 1970. – 414 s.
4. TSDAHO. – F. 59. – Op. 1. – Spr. 85. – 7 ark.
5. Yz deiatelnosti TsK KP(b)U y TsVRK v peryod mezhdu I y II sezdamy KP(b)U // Litopys revoliutsii. – 1927 r. – S. 125–173.
6. Vtoroi sezid kommunystycheskoi partyu (bolshevykov) Ukrainy. Protokoly. – K., 1991. – 241 s.
7. Holos kommunysta. Orhan poltavskoho hubernskoho y horodskoho komytetov kommunystycheskoi partyu (bolshevykov) Ukrainy. – 27 fevralia 1919 h. – № 16 – S.3–4.
8. Tretii zizid Komunistychnoi partii(bilshovykiv) Ukrainy. Protokoly. – K., 2002. – 255 s.
9. Borba trudiashchykhisia Chernigovshhiny za vlast sovetov. – Chernyov, 1957. – 475 s.
10. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 26. – 194 ark.
11. Tam samo. – Spr. 75. – 55 ark.
12. Tam samo. – Spr. 72. – 119 ark.
13. Leiberov O. Bilshovytskyi rezhym na Chernihivshchyni u 1919 rotsi: trudnoshchi vstanovlennia ta funktsionuvannia novoi vlady // Literatura ta kultura Polissia. – Nizhyn, 2009. – Vyp. 52. – S. 124–137.
14. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 35. – 190 ark.
15. Tam samo. – Spr. 21. – 66 ark.

16. TSDAHO. – F. 2. – Op. 1. – Spr. 66. – 21 ark.
17. Sluchavskaia S. Deiatelnost Zafrontbiuro TsK KP(b)U (yiul–dekabr 1919 hoda) // Dys. ... kand. istor. nauk. – K., 1966. – 265 s.
18. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 151. – 263 ark.
19. Tam samo. – Spr. 263. – 74 ark.
20. Revehuk V. Za voliu Ukrainy. Narisy istorii povstansko–partyzanskoï borotby na Poltavshchyni (1917–1923). – Poltava, 2007. – 300 s.
21. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 260. – 202 ark.
22. Tam samo. – Spr. 363. – 193 ark.
23. Statsenko D. Samolikvidatsiia oseredkiv Ukrainskoi komunistychnoi partii(borotybystiv) u 1920–mu rotsi (na prykladi Poltavshchyny) // Istorychna pamiat. – 2013. – № 29. – S. 58–71.
24. TSDAHO. – F. 1. – Op. 20. – Spr. 259. – 93 ark.

Мазурчук М. Д., *postgraduate of the modern history of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), mazepchuk_maxim@ukr.net*

Public and political activities of Yuriy Kotsiubynsky (1918–1920)

We study the state's political activity Yu. Kotsiubynsky in 1918–1920. Revealed his role in establishing of the bolshevik regime in Ukraine. Participation of Yu. Kotsiubynsky in the Congress of the CP(b)U and highlights its political views. Reveals his part in organizing the clandestine revolutionary committees, the insurgency–guerrilla units and staffs. The role of Yu. Kotsiubynsky in suppressing the anti–bolshevik speeches in Ukraine. Consider his involvement in the formation and functioning of the bolshevik government. For example of Yu. Kotsiubynsky analyzed the functioning of the bolshevik party–state apparatus. Considered his work in establishing the county and township of the county committees. Determined that the south Kotsiubynsky as a representative of the Central Committee of the Communist Party (bolsheviks), was tasked to establish effective work of the bolshevik government in Poltava and Chernihiv provinces.

Keywords: Yu. Kotsiubynsky the bolsheviks, the CC CP(b)U, province, county.

Мазинчук М. Д., *аспирант кафедри нової історії України, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), mazepchuk_maxim@ukr.net*

Государственно–политическая деятельность Юрия Коцюбинского(1918–1920 гг.)

Исследуется государственно–политическая деятельность Ю. Коцюбинского в 1918–1920 гг. Раскрывается его роль в установлении большевистского режима на территории Украины. Проанализировано участие Ю. Коцюбинского в съездах КП(б)У и оценены его государственно–политические взгляды. Раскрыто его участие в организации подпольных ревкомов, повстанческо–партизанских отрядов и штабов. Исследуется роль Ю. Коцюбинского в подавлении антибольшевистских выступлений на территории Украины. Рассмотрено его участие в образовании и функционировании большевистских органов власти. На примере Ю. Коцюбинского проанализировано функционирование большевистского партийно–государственного аппарата. Рассмотрена его деятельность по отладке работы уездных и волостных уездных комитетов. Определено, что на Ю. Коцюбинского, как представителя ЦК КП(б)У, была возложена задача наладить эффективную работу большевистских органов власти в Полтавской и Черниговской губерниях.

Ключевые слова: Ю. Коцюбинский, большевики, ЦК КП(б)У, губерния, уезд.

* * *

УДК 069.8–05(477.83–25)

Волошин М. М.
аспірантка відділу етнології сучасності,
Інститут народознавства НАН України
(Україна, Львів), m_volowun@ukr.net

МУЗЕЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДАНИЛА ФІГОЛЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МУЗЕЇ ЕТНОГРАФІЇ ТА ХУДОЖНЬОГО ПРОМИСЛУ АН УРСР У ЛЬВОВІ

Досліджено музеєзнавчий аспект етнографічної діяльності Данила Фіголя, який у 1945 році розпочав працювати в Державному етнографічному музеї АН УРСР. Розглянуто цю наукову роботу в контексті суспільно–політичних реалій того часу. Для цього застосовано метод історичної та психологічної реконструкції життєдіяльності вченого. На основі дослідження з'ясовано “критичні моменти” в яких відбувалася зміна поглядів науковця. Доведено, що науково–музейна робота Д. Фіголя була важливою сферою етнографічної діяльності Львівського осередку української етнографії протягом радянського періоду.

Ключові слова: Данило Фіголь, Львів, Державний Етнографічний музей АН УРСР, Відділ етнографії Інституту Українського фольклору АН УРСР, етнологія, Львів.

В умовах демократизації Українського суспільства зростає інтерес історичної науки до життєдіяльності українських вчених, які працювали в умовах ідеологічного тиску на гуманітарну науку та репресій проти них з боку радянської влади, а особливо до їх наукової спадщини. Мало дослідженим залишається складний та суперечливий життєвий та науковий шлях одного із відомого українського вченого етнолога та музейника – Данила Івановича Фіголя. Детального вивчення потребує період у який дослідник займався музейною діяльністю. Метою нашої статті є вивчення музейнознавчої діяльності Данила Фіголя в Українському державному музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР у Львові. Дослідження, які б були присвячені цій проблемі відсутні. Коротка інформація про Данила Фіголя як етнографа міститься у публікаціях Р. Фіголя [30; 31], Р. Кичіва [11; 13], С. Макарчука [20], І. Грицюк [7], Г. Горинь та О. Никорак [6; 8; 13–15], І. Гілевича [5], М. Волошин [3; 4].

Данило Іванович народився 1 січня 1907 року в м. Коломия, Станіславської області (УРСР) (тепер Івано–Франківська) в родині педагога–катехита, теолога о. Івана Фіголя та Стефанії з роду Галушинських [3]. У родині було п'ятеро дітей, серед них Данило був найстаршим. Родина Данила Фіголя відносилася до стану греко–католицького духовенства, що вплинуло на формування світогляду молодого Данила. Початкову освіту здобув в рідному місті, де навчався в народній школі. У 1917 році вступив до гімназії в м. Станіславі (Івано–Франківськ), яку закінчив у 1925 році [2, арк. 39]. Хвороба не дозволила йому у 1925 році відбувати військову службу та скласти іспити для вступу в Львівський університет ім. Яна Казимира. У 1926 році Данило реалізував свою мету і став студентом юридичного факультету [2, арк. 67]. Паралельно із вивченням права, юнак, відвідував лекції художньої та науково–прикладної фотографії, які проводив у професор Юзеф Світковський. Протягом двох років проходив, безкоштовно, юридичну практику, але попри це, студент продовжував вивчати фотографію у Львівському художньо–промисловому училищі [2, арк. 69].

Після закінчення Університету Яна Казимира, Данило Фіголь прагнув створити приватну нотаріальну установу. Ідею заснування приватної юридичної канцелярії підтримали в колі сім'ї Данила. Реалізувати цей задум перешкодили смерть батька й низький матеріальний рівень життя родини Фіголів. Після такої трагедії в родині, Данило Іванович часто змінює як місце праці так, і місце проживання. Після кількох років кар'єрної невизначеності, Д. Фіголь все ж таки обрав етнографію, яка відображала його світогляд та ставлення до історичних реалій того часу.

Наукову діяльність Данило Фіголь розпочав у 1945 році, працюючи на посаді лаборанта в Державному Етнографічному музеї АН УРСР у Львові. Протягом 1945–1967 років дослідник обіймав різні посади та виконував різносторонній об'єм наукової й музейної роботи [8; 18]. У цій науковій установі, яка на той час була головним етнографічним осередком Західної України, він працював як етнолог, з повною віддачею,

де пропрацював все своє життя. Поруч із етнографічною та музейною практикою, Данило Іванович був редактором періодичного видання Українського фотографічного товариства у Львові (УФОТО) “Світло й тінь”. У світлинах, представлених на виставках, етнограф зображав традиційний народний побут українських селян Західної України.

У 1951 році за постановою Ради Міністрів УРСР у Львові відбулось об'єднання Музею художньої промисловості і Музею етнографії НТШ в єдиний Музей етнографії та художнього промислу АН УРСР. У ньому зосереджувалась велика кількість експонатів, понад 60 тисяч, які були розподілені на окремі фонди, а відповідальними за їх збереження призначали наукових співробітників музею. Виступаючи за збереження української культурної спадщини Данило Фіголь у 1952 році остаточно зосередився на музейній роботі. За спогадами професора Степана Макарчука він був “авторитетним і шанованим співробітником. У повсякденному житті музею Д. І. Фіголь сприймався найперше як відповідальна особа за стан експозиції та обслуговування відвідувачів, організацію виїзних виставок у містах області” [5, с. 307].

Працював Данило Фіголь над кандидатською дисертацією етнограф. Зміст цієї роботи відобразила стаття “До історії побуту робітників Львова наприкінці XIX – поч. XX ст.” [11]. Наукове дослідження Данило Фіголь не захистив, в основному через ідеологічні установки Комуністичної партії Радянського союзу, яка визначала актуальні для української науки. Дослідник старався дотримуватись “партійних побажань”, як згадує етнограф С. А. Макарчук, що “вчений поєднував в собі всі риси своїх колег того часу, які тоді керувались афоризмом Станіслава Людкевича, сформульованого на одному із “активів” інтелігенції Львова: “Нас визволила радянська влада, і нема на то ради”. Тому потрібно бути вдячними тій владі, і мовчазливо виконувати всі її вказівки і, не дай Боже, протестувати проти неї, а краще – хвалити” [5, с. 307].

Свідченням його фаховості у музейній справі є статті й доповіді, які присвячені музейному аспекту наукової діяльності Данила Фіголя [6; 7; 9; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 19]. У 1952 році дослідника призначили завідувачим фонду іграшок. Основний масив роботи на цій посаді зводився до відповідальності й упорядкування ілюстраційних фондів музею, побудові експозиції та культурно–освітній роботі [2, арк. 43]. Робота в цьому руслі спричинила появу у 1956 році публікації “Українська народна дитяча іграшка” [14]. В цій статті, автор, висвітлює функції, генезу та українські школи, які виготовляли народну дитячу іграшку; описав музейну збірку дитячої іграшки Державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР та традиції її творення в різних етнографічних районах Західної України; зробив акцент на матеріалі виготовлення дитячої забавки виділивши два види: дерев'яні та глиняні; виокремив основні три групи (образні й сюжетні; музично–шумові; механічні) та підгрупи української народної дитячої іграшки [14, с. 77–78]; детально зупинився на Яворівській школі народної іграшки; наголошено на використанні та значенні іграшки для формування світогляду дитини. На основі проведеного дослідження, автор, закликає

активніше використовувати представлені зразки народної іграшки для виховання дітей [14, с. 77].

У 1957 році вчений у співавторстві із М. Козакевичем та В. Рожанківським опублікував наукову статтю музезнавчого характеру “Поповнення фондів Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР” [14]. В якій висвітлюється оновлення музейної збірки у 1954 році, на основі експонатів Полісся; зазначено доповнення музейних фондів новими знаряддями праці, речами з обстановки польської селянської хаги та народним одягом, поряд із експонатами народного мистецтва та художнього промислу. У 1959 році зусиллями вченого побачила світ стаття “Новонабуті експонати музею” [10]. Вона присвячена поповненню фондів Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР новими збірками.

Його заслуги та досвід у діяльності на ниві української етнографії та музейництва були високо оцінені. Це слугувало тому, що у 1960 році вченого призначено головним охоронцем фондів Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР. Ця посада сприяла написанню путівника “Львівський державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР” [13]. В якій автор висвітлив історію створення музею; означив історичний принцип побудови його експозиції; описав фонди музею, їх поповнення, науково-дослідну та збирацьку роботу працівників Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР [13, с. 9–10].

У 1964 році Данило Іванович у співавторстві з В. А. Маланчуком опублікували статтю “Вишивка в сучасному побуті” [16]. В якій висвітлюється значення народної художньої вишивки для української культури; автори означили виховну функцію української народної вишивки та закликали до її збереження. У висновку вчені вималювали майбутні перспективи розвитку художньої вишивки [16, с. 45].

Музейна практика Данило Фіголь проявилась в активній участі у наукових конференціях. Помітною для етнографічної науки Галичини 50–х роках ХХ ст. була виїзна конференція, організована Музеєм етнографії та художнього промислу АН УРСР спільно з Бориславським Міським Комітетом КП(б)У. Конференція проходила протягом 2–5 грудня 1960 року в м. Борислав у приміщенні Палацу Культури нафтовиків на тему: “Здобутки народної культури в сучасний побут” [2, арк. 1]. У цій конференції взяли участь та виступили з доповідями науковці відділу етнографії Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР – К. І. Матейко, Д. І. Фіголь, Р. П. Гарасимчук, М. П. Ковальський, С. А. Макарчук, В. П. Васьків і У. Л. Рудницька [1, арк. 2]. Публікація “Здобутки народної культури – в сучасний побут” [17] написана у співавторстві з дослідницею Катериною Матейко на основі матеріалів конференції [1, арк. 2] та опублікована в 1962 році. Дослідники довели актуальність та значимість виїзних наукових конференцій для поступу української етнологічної науки у ХХ ст. [17, с. 234–235]. Не дивлячись на значимість даної конференції вчені висвітлили зміст доповідей лише деяких її учасників: Р. Гарасимчука,

Д. Фіголя, В. Васьківа, К. Матейко й С. Макарчука [17, с. 234].

Протягом 7–8 грудня 1964 році у Львові проходила наукова конференція, присвячена двадцять п'ятій річниці возз'єднання Західноукраїнських земель з УРСР. Темою конференції була “Народна культура західних областей України за роки радянської влади” [15]. На ній вчений виступив з доповіддю “Український державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР – важливий центр дослідження та популяризації культури і побуту українського народу” [15, с. 40]. У доповіді, науковець подав історію створення музею [1, арк. 1]; зупинився на науково-дослідній роботі музею в умовах різних історичних періодів (Австро-угорського та польського панування, Першої та Другої світових воєн, Радянського режиму); наголосив, що в “період австро-угорського та панського, себто польського панування, двом музеям було важко вести будь-яку роботу; висвітлив позитивні сторони науково-дослідної роботи, відзначивши внесок І. Франка та В. Гнатюка” [1, арк. 1], збільшення музейних збірок, встановлення нових контактів із музеями не тільки УРСР, а й з іншими республіками СРСР та початок систематичної науково-дослідної роботи над збірками; задекларував негативний вплив на роботу музею Першої світової війни; висвітлив головні теми наукової роботи працівників Музею етнографії та художнього промислу АН УРСР в 1950–х роках: “дослідження матеріальної й духовної культури українського народу та вивчення промисловості України” [1, арк. 3]; наголосив на колективній роботі львівських вчених над етнографічним нарисом “Українці”, “Історико-етнографічним Атласом” та “Нарисом з історії українського народного та прикладного мистецтва” [1, арк. 8–10].

Важливою сферою музейної діяльності Данила Івановича в Музеї етнографії та художнього промислу у Львові було проведення консультаційної роботи. Завдяки цьому, він взяв участь в VII міжнародному конгресі антропологічних та етнографічних наук [2; 4], організованому вченими Москви, Ленінграда, Києва та Львова в 1964 році. На ній етнолог виголосив доповідь про “Методику наукової пропаганди в культурно-масовій та науково-освітній роботі музеїв” [2, арк. 102], яка отримала схвальну оцінку та була опублікована в Москві [6].

Данило Іванович Фіголь за час роботи в Музеї етнографії та художнього промислу АН УРСР опублікував чимало наукових праць, які трактують становлення музейної справи в радянський період. Червоною ниткою його публікацій із музейництва, було висвітлення етнографічних збірок та колекцій Державного етнографічного музею АН УРСР у Львові. Не дивлячись на важкі умови праці, постійні репресії, заборони на дослідження етнографічних тем, він залишився вченим, який вважав, що збереження, поповнення й розширення етнографічних музейних колекцій одна із важливих частин діяльності українського етнографа. Його заслуги в музейній діяльності надзвичайно актуальні для з'ясування та розуміння наукової ролі й місця, яку відігравав Музей етнографії та художнього промислу АН УРСР у Львові для поступу української етнографічної науки, не

зважаючи на те, що Данило Фіголь, діяв відповідно до побажань радянської ідеології.

Список використаних джерел

- Архів Інституту народознавства НАН України. – Ф.1. – Оп.2. – Спр. 146. – Фіголь Д. І. Український державний музей етнографії та художнього промислу АН УРСР – важливий центр дослідження та популяризації культури і побуту українського народу. – 10 арк.
- Там само. – Оп.3. – Спр. 61. – Особова справа Данила Фіголя.
- Волошин М. М. Любов Суха – дослідниця народних промислів українців Східних Карпат (до 25-ліття з дня смерті) / Мар'яна Волошин // Галичина. Науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – 2013. – Ч.22–23. – С. 514–522.
- Волошин М. М. Етнографічна тематика в науковій практиці Данила Фіголя / Мар'яна Волошин // Народознавчі зошити. Серія історична. – 2014. – № 2. – С. 350–360.
- Гілевич І. Мустафа Козакевич – дослідник традиційної культури українців Полісся та Волині / Ігор Гілевич // Народознавчі зошити. – 2008. – № 3–4. – С. 215–227.
- Горинь Г. Катерина Матейко штрих до творчого портрету на відстані часу / Г. Горинь, О. Никорак // Народознавчі зошити. – 2000. – № 6. – С. 1102–1113.
- Грицюк І. Життєвий шлях і наукова діяльність Савини Сидорович / І. Грицюк // Народознавчі зошити. – 1999. – № 6. – С. 911–920.
- Гудак В. Незабутні враження / Василь Гудак // Народознавчі зошити. – 2011. – № 4. – С. 608–609.
- Зінич В. Т. Українські вчені до VII міжнародному конгресі антропологічних та етнографічних наук / В. Зінич // Народна творчість та етнографія. – 1964. – № 1. – С. 101–103.
- Кирчів Р., Павлюк С. Унікальне дослідження і його автор (вступна стаття) // Гарасимчук Р. Народні танці Карпат / Роман Гарасимчук. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2008. – С. 5–28.
- Макарчук С. А. Етнографи Українського державного музею етнографії та художнього промислу у Львові: 1959–1965 рр. / Степан Макарчук // Народознавчі зошити. Серія історична. – 2014. – № 2. – С. 301–309.
- Маковецька Х. Той, хто “працював з серцем” / Х. Маковецька // Народознавчі зошити. – 2000. – № 6. – С. 1117–1127.
- Моздир М. Такою її пам'ятаю / Микола Модзир // Народознавчі зошити. – 2011. – № 4. – С. 605.
- Никорак О. Наукова спадщина Катерини Матейко в українському народознавстві (до 100-ліття від дня народження) / Олена Никорак // Народознавчі зошити. – 2011. – № 4. – С. 583.
- Никорак О. Науковий доробок Катерини Матейко / О. Никорак // Народознавчі зошити. – 1996. – № 4. – С. 217–221.
- Фіголь Д. І. Методика науочної пропаганди в культурно-масовій і науково-просвітній роботі музеїв (на опыте Украинского государственного музея этнографии и художественного промысла во Львове). – Москва, 1964.
- Фіголь Д. І. Украинский государственный музей этнографии и художественного промысла АН УССР. – Львов. – Брно. Етнографія. I, 1959.
- Фіголь Д., Василь В. Мистецтво китайських друзів / Данило Фіголь, В. Василь // Радянська культура. – 1959. – 12 листопада. – С. 4.
- Фіголь Д. І. Український державний музей етнографії та художнього промислу // Людвик Кунз. Етнографіческие музеи в государствах Средней и Восточной Европы. Каталог. – Брно, 1958. – С. 211.
- Фіголь Д. І. До історії побуту робітників Львова в кінці XIX – на початку XX ст. / Данило Фіголь // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. – Київ, 1959. – Вип. IV. – С. 13–23.
- Фіголь Д. І. Каталог міжобласної художньої виставки, присвяченої 25-річчю возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській Державі. – Львів, 1967. – 156 с.
- Фіголь Д. І. Львівський музей етнографії та художнього промислу АН УРСР: Путівник (на укр., рос. і англ. мовах). – Львів: Каменяр, 1968. – 22 с.
- Фіголь Д. І. Новонабуті експонати музею / Данило Фіголь // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. – Київ, 1959. – Вип. IV. – С. 140–141.
- Фіголь Д. І. Українська народна дитяча іграшка / Данило Фіголь // Довідник по фондах Українського державного музею

етнографії та художнього промислу АН УРСР. – Київ, 1956. – Вип. I. – С. 68–80.

25. Фіголь Д. І. Український державний музей етнографії та художнього промислу – важливий центр дослідження та популяризації культури й побуту українського народу / Данило Фіголь // Тези доповідей наукової конференції, присвяченої 25-ій річниці возз'єднання Західноукраїнських земель з УРСР: “Народна культура західних областей України за роки радянської влади”. (7–8 грудня 1964 р.). – Львів, 1964. – С. 40.

26. Фіголь Д. І., Маланчук В. А. Вишивка в сучасному побуті / Данило Фіголь // Народна творчість та етнографія. – Київ, 1964. – № 3. – С. 43–45.

27. Фіголь Д. І., Козакевич М. З., Рожанківський В. Ф. Поповнення фондів Українського державного музею етнографії та художнього промислу АН УРСР / Данило Фіголь, Мустафа Козакевич // Матеріали з етнографії та художнього промислу. – Київ, 1957. – Вип. III. – С. 177–178.

28. Фіголь Д. І., Матейко К. І. Здобутки народної культури – в сучасний побут / Данило Фіголь, Катерина Матейко // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. – Київ, 1962. – Вип. VII–VIII. – С. 233–235.

29. Фіголь Д. І., Суха Л. М., Козакевич М. З., Матейко К. І., Ломова М. І. Деякі особливості сучасного побуту українців Полісся (за матеріалами експедиції 1953 р.) / Д. І. Фіголь, Л. М. Суха, М. З. Козакевич, К. І. Матейко та М. І. Ломова // Матеріали з етнографії та художнього промислу. – Київ, 1956. – Вип. II. – С. 48–59.

30. Фіголь Р. Д. Данило Фіголь (до 80-річчя від дня народження і 20-річчя від дня смерті) / Роман Фіголь // Аромат Євшан-зілля: до 20-ліття національної революції 1988–1991. – Київ: Стилюс, 2008. – С. 247–248.

31. Фіголь Р. Д. Данило Фіголь (до 100-ліття з дня народження) / Роман Фіголь // Мистецтвознавство '07. – Львів. – № 2. – С. 143–148.

References

- Arkhyv Instytutu narodoznavstva NAN Ukrainy. – F. 1. – Op. 2. – Spr. 146. – Figol D.I. Ukrainyskyi derzhavnyi muzei etnografii ta hudozhnoho promyslu AN URSR – vazhlyvyi centr doslidzhennia ta populyaryzatsii kultury i pobutu. – 10 ark.
- Tam samo. – Op. 3. – Spr. 61. – Osobova sprava D.Figolia.
- Voloshyn M.M. Liubov Sukha – doslidnytsia narodnykh promysliv ukraintytsiv Skhidnykh Karpat / Mariana Voloshyn // Halychyna. Naukovyi ta kulturno-prosvitnii chasopys. – 2013. – Ch.22–23. – S. 514–522.
- Voloshyn M.M. Etnografichna tematyka v naukovi praktitsi Danyla Figolia / Mariana Voloshyn // Narodoznavchi zoshyty. Seria istorychna. – 2014. – № 2. – S. 350–360.
- Hilevych I. Mustafa Kozakevych – doslidnyk tradyciinoi kultury ukraintytsiv Polissia ta Volyni / Igor Hilevych // Narodoznavchi zoshyty. – 2008. – № 3–4. – S. 215–227.
- Horyn H. Kateryna Mateiko shtrykh do tvorchoho portretu na vidstani chasu / H.Horyn // Narodoznavchi zoshyty. – 2000. – № 6. – S. 1102–1113.
- Hryciuk I. Zhyttievyi shliakh i naukova diialnist Savyny Sydorovych / I.Hrytsiuk // Narodoznavchi zoshyty. – 1999. – № 6. – S. 911–920.
- Hudak V. Nezabutni vrazhennia / Vasyl Hudak // Narodoznavchi zoshyty. – 2011. – № 4. – S. 608–609.
- Zynych V.T. Ukrainski vcheni na VII kongresi antropologichnykh ta etnografichnykh nauk / Zynych V. // Narodna tvorchist ta etnografia. – 1964. – № 1. – S. 101–103.
- Kyrchiv R., Pavliuk S. Unikalne doslidzhennia i yoho avtor (vstupna stattia) // Harasymchuk R. Narodni tanci Karpat / Roman Harasymchuk. – Lviv: Instytut Narodoznavstva NAN Ukrainy, 2008. – S. 5–28.
- Makarchuk S.A. Etnografy Ukrainskoho derzhavnogo muzeiu etnografii ta hudozhnoho promyslu u Lvovi: 1959–1965 rr. / Stepan Makarchuk // Narodoznavchi zoshyty. Seria istorychna. – 2014. – № 2. – S. 301–309.
- Makovetska Kh. Toi, khto “praciuvav z sercem” / Kh.Makovetska // Narodoznavchi zoshyty. – 2000. – № 6. – S. 1117–1127.
- Mozdyr M. Takoiu yi pamiataiu / M.Mozdyr // Narodoznavchi zoshyty. – 2011. – № 4. – S. 605.
- Nukorak O. Naukovyi dorobok Kateryny Mateiko / O.Nukorak // Narodoznavchi zoshyty. – 1996. – № 4. – S. 217–221.
- Nukorak O. Naukova spadshchuna Kateryny Mateiko v ukrainkomu narodoznavstvi (do 100-littia vid dnia narodzhennia)

/ O.Nykorak // Narodoznavchi zoshyty. – 2011. – № 4. – S. 583.

16. Figol D.I. Metodyka nauchnoi propagandy v kulturno-massovoi u nauchno-prosvetytelnoi roboty muzeev (na opite Ukrainkoho hosudarstvennogo muzeia etnografii u hudozhnogo promysla vo Lvove). – Moskva, 1964.

17. Figol D.I. Ukrainkyi gosudarstvennyi muzei etnografii u hudozhnogo promysla AN USSR. – Lvov. – Bruno. – Etnografiia. I, 1959.

18. Figol D.I., Vaskiv V. Mystectvo kytaiyskykh druživ / Danylo Figol // Radianska kultura. – 1959. – 12 lystopada. – S. 4.

19. Figol D.I. Ukrainkyi derzhavnyi muzei etnografii ta hudozhnogo promyslu AN URSSR / D.Figol // L.Kunz. Ytnograficheskye muzei v hosudarstvakh Seredniei u Vostochnoi Yevropy. Katalog. – Bruno, 1958. – S. 211.

20. Figol D.I. Do istorii pobutu robotnykiv Lvova v kin. XIX – na poch. XX st. / D.Figol // Materialy z etnografii ta mystectvoznavstva. – Kyiv, 1959. – Vyp. IV. – S. 13–23.

21. Figol D.I. Katalog mizhoblasnogo khudozhnoi vystavky, prysviachena 25-richchiu vozziednannia ukrainkoho narody v yedynii Ukrainkii Radianskii Derzhavi. – Lviv, 1967. – 156 s.

22. Figol D.I. Lvivskyi muzei etnografii ta hudozhnogo promyslu AN URSSR: Putivnyk (na ukr. ta ros. movakh). – Lviv: Kameniar, 1968. – 22 s.

23. Figol D.I. Novonabuti exponaty muzeiu / Danylo Figol // Materialy z etnografii ta mystectvoznavstva. – Kuiv, 1959. – Vyp. IV. – S. 140–141.

24. Figol D.I. Ukrainka narodna dytiacha ihrashka / Danylo Figol // Dovidnyk po fondakh Ukrainkoho derzhavnogo muzeiu etnografii ta hudozhnogo promyslu AN URSSR. – Kyiv, 1956. – Vyp. I. – S. 68–80.

25. Figol D.I. Ukrainkyi derzhavnyi muzei etnografii ta hudozhnogo promyslu AN URSSR – vazhlyvyi centr doslidzhennia ta populiaryzastii kultury i pobuty ukrainkoho narodu / Danylo Figol // Tezy dopovidei naukovoi konferencii, prysviachenoii 25-ii richnyni vozziednannia Zakhidnoukrainskykh zemel z URSSR: “Narodna kultura zahidnykh oblastei Ukrainy za roky radianskoi vlady”. (7–8 grudnia 1964 r.). – Lviv, 1964. – S. 40.

26. Figol D.I., Malanchuk V.A. Vyshyvka v suchasnomu pobuti // D.Figol, V.Malanchuk // Narodna tvorchist ta etnografiya. – Kyiv, 1964. – № 3. – S. 43–45.

27. Figol D.I., Kozakevych M.Z., Rozhnkivskiy V.F. Popovnennia fondiv Ukrayinskoho derzhavnogo muzeiu etnografii ta hudozhnogo promyslu AN URSSR / D.Figol, M.Kozakevych, V.Rozhankivskiy // Materialy z etnografii ta hudozhnogo promyslu. – Kyiv, 1957. – Vyp. III. – S. 177–178.

28. Figol D.I., Mateiko K.I. Zdobutky narodnoi kultury – v suchasnyi pobut / D.Figol, K.Mateiko // Materialy z etnografii ta hudozhnogo promyslu. – Kyiv, 1957. – Vyp. VII–VIII. – S. 233–235.

29. Figol D.I., Sukha L.M., Kozakevych M.Z., Mateiko K.I., Lomova M.I. Deiaki osoblyvosti suchasnoho pobutu ukrainciv Polissia (za materialamy ekspedytsii 1953 r.) / D.Figol, L.Sukha, K.Mateiko, M.Kozakevych, M.Lomova // Materialy z etnografii ta hudozhnogo promyslu. – Kyiv, 1956. – Vyp. II. – S. 48–59.

30. Figol R.D. Danylo Figol (do 80-richchia vid dnia narodzhennia i 20-richchia vid dnia smerti) / R.Figol // Aromat Yevshan zillia: do 20-littia natsionalnoi revoliutsii 1988–1991. – Kyiv: Stylos, 2008. – S. 247–248.

31. Figol R.D. Danylo Figol Do 100-littia vid dnia narodzhennia / R.Figol // Mystectvoznavstvo 07. – Lviv. – № 2. – S. 143–148.

Voloshyn M. M., postgraduate of the Institute of Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Lviv), m_volowun@ukr.net

Museum activities of Danylo Figol in Ukrainian State Museum of Ethnography and Crafts in Lviv

Museum aspect of ethnographic activity of Danylo Figol, who in 1945 began working at the State Museum of Ethnography of the Academy of Sciences of the USSR has been studied. Due to this the method of historic and psychological reconstruction of vital activity of the scientist has been implemented. Based on the study found “critical moments” in which the change of views. The scientific and museum work of D. Figolia was an important area of ethnographic activity of the Ukrainian center of ethnology in Lviv during the Soviet period is proved.

Keywords: Danylo Figol, State Ethnographic Museum of the Academy of Sciences of USSR in Lviv, Department of the Ethnography Institute of Ukrainian folklore of the Academy of Sciences of USSR, Ethnology, Lviv.

Волошин М. М., аспирантка отдела этнологии современности, Институт народоведения НАН Украины (Украина, Львов), m_volowun@ukr.net

Музееведческая деятельность Данила Фиголя в Украинском государственном музее этнографии и художественного промысла во Львове

Исследовано музееведческий аспект этнографической деятельности Данила Фиголя, который в 1945 году начал работать в Государственном этнографическом музее АН УССР. Для этого применен метод исторической и психологической реконструкции жизнедеятельности ученого. На основе исследования выяснено “критические моменты”, в которых происходила смена взглядов ученого. Доказано, что научно-музейная работа Д. Фиголя была важной сферой этнографической деятельности Львовского центра украинской этнографии в течение советского периода.

Ключевые слова: Данило Фиголь, Львов, Государственный Этнографический музей АН УССР, Отдел этнографии Института Украинского фольклора АН УССР, этнология, Львов.

* * *

УДК 930(477):929Петров(043.3)

Андреев В. М.

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії та історіографії, Херсонський державний університет (Україна, Херсон), avnskif@yandex.ru

ВІКТОР ПЕТРОВ: АРХЕОЛОГ В ОКУПОВАНІЙ УКРАЇНІ (1942–1943)

Висвітлено окремі, малодосліджені сюжети інтелектуальної біографії визначного українського інтелектуала (археолога, етнографа, фольклориста, мовознавця, філософа та письменника) Віктора Платоновича Петрова. Майже невивченою залишається його діяльність як археолога під час радянсько-німецької війни 1941–1945 рр. Отже, автором зроблено спробу дослідити наукову творчість ученого-археолога в окупованій Україні (1942–1943). В першу чергу розглянуто його дослідження зарубинецької та черняхівської археологічних культур.

Ключові слова: Віктор Петров, інтелектуальна біографія, археолог, зарубинецька та черняхівська культури.

Віктор Платонович Петров (1894–1969) – український інтелектуал з надзвичайною ерудицією та широтою наукових зацікавлень і поглядів. Його безумовно можна назвати визначною постаттю гуманітарної думки ХХ ст. – історик, археолог, етнограф, фольклорист, мовознавець, філософ і талановитий письменник з кола неокласиків (літературні псевдоніми – В. Домонтович, В. Бер, В. Плят, Борис Веріго та ін.).

З 1919 р. й до кінця життя В. Петров був пов’язаний із Академією наук України. Як учений він працював у різних академічних інституціях – Комісія з складання історичного словника української мови, Етнографічна комісія, Спілка інституцій матеріальної культури (з 1934 р. – Інститут історії матеріальної культури, 1938 р. реорганізований в Інститут археології). Утім, визнаний як науковець та письменник у 1920–1930-ті рр., В. Петров, в силу різних життєвих колізій і обставин, був благополучно і надовго “вилучений” з інтелектуального простору СРСР та української діаспори, а його багатогранна літературна, філософська та наукова спадщина забута.

Сьогодні В. Петров не є широковідомим у світі й Україні. В українському інтелектуальному співтоваристві він більше відомий як письменник [1–8]. Також майже невивченою залишається його діяльність як археолога під час радянсько-німецької війни 1941–1945 рр. Отже, спробуємо, розглянувши наукову діяльність ученого в окупованій Україні,